

Арганізацыя «Права чалавека ў Беларусі»

Стратэгічны дакумент пра становішча ў Беларусі і парады для Еўразвяза і дзяржаў-членаў ЕЗ да актыўных мер у дачыненні Беларусі

I. Сітуацыя

1. Эканамічна-фінансавы крызіс на Беларусі, які з'яўляецца вынікам планавай эканомікі і скарачэння расейскіх датацый, ставіць пад пытанне „contract social“, які існуе паміж прэзідэнтам як гарантам эканамічнай і сацыяльнай стабільнасці і насельніцтвам краіны. Дзеля сацыяльна-эканамічнай бяспекі шмат людзей мірылася са значным ушчамленнем правоў, гарантаваных міжнароднымі нормамі. Апошнім часам, аднак, усё больш расце агульная незадаволенасць насельніцтва і набірае моц салідарнасць з ахвярамі палітычнага пераследу. Улада асыцерагаецца пратэстаў, якія ўжо даўно сталі важнай тэмай сярод шматлікіх беларусаў. Магчымае масавае супраціўленне рэжым папярэджвае жорсткімі рэпрэсіямі. Лукашэнка спрабуе дамагчыся згоды ад партнёраў па Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы, у якую акрамя Беларусі ўваходзяць Расея, Арменія, Казахстан, Кыргызстан, Таджыкістан і Узбекістан, на заключэнне калектыўнай інтэрвенцыйнай стратэгіі ў выпадку ўнутраных палітычных хваляванняў.

Каб пераадолець наступствы фінансава-эканамічнага крызісу, улада звяртаецца да адміністрацыйных мер. Еўразійскі Эканамічны Саюз, у якім дамінуе Расея, прадастаўляе Беларусі значны крэдыт. У сваю чаргу Расея патрабуе правядзенне прыватызацыі ў эканоміцы. Новыя крэдыты ад МВФ застаюцца туманнаю надзеяю, якая наўрад ці здзейсніцца, калі рэпрэсійныя меры з боку дзяржавы і далей будуць працягвацца.

2. Прэзідэнт узмацняе меры прыцягнення дзеля ўтрымання ўлады ў сваіх руках. З-за сваёй гвалтоўнай палітыкі яго крытыкуюць не толькі на Захадзе, але і ў Расеі. Уразліваецца Лукашэнка на руку Маскве. Выкрыванне слабасцяў

беларускага кіраўніка ўлады з'яўляецца ўжо паўсядзённасьцю ў расейскіх сродках масавай інфармацыі. Масква палягчае ўмовы прыняцця на працу ў Расеі для беларусаў. Беларускія колы ў Расеі будуць планы на будучыню. Аднак улічваючы ўзмацненне негатыўнага стаўлення з боку насельніцтва да пераходу беларускіх прадпрыемстваў у рукі Расеі, магчымыя пераемнікі Лукашэнкі наўрад ці дабраахвотна перайдучь у «расейскі лагер».

3. У рамках мульцілатэральных адносін Усходняга Партнэрства Еўразвяз робіць стаўку на развіццё як у афіцыйнай, так і ў грамадскай сферы ў Беларусі, нягледзячы на незадавальняючыя тэндэнцыі ва ўнутранай сітуацыі ў краіне, у рамках білатэральных адносін ён пазбягае, аднак, бачнасьць даверных стасункаў. Зьмяненне такога становішча магчыма толькі пры ўмове вызвалення ўсіх палітвязняў. Працэсы супраць лідэраў і прыхільнікаў апазіцыі не павінны павесці за сабой юрыдычныя абмежаванні ў наступных выбарчых кампаніях, напрыклад, пры рэгістрацыі выбарных кандыдатаў.

Улічваючы далейшае абвастрэнне сітуацыі ў Беларусі, арганізацыя «Правы чалавека ў Беларусі» лічыць настойліва неабходным назначэнне надзвычайнага ўпаўнаважанага ад Еўразвязу і асобных нацыянальных урадаў для супрацоўніцтва з грамадзянскай супольнасьцю Беларусі (гл. раздзел II. Прапановы канкрэтных мер)

4. Такім чынам, намячаецца новы «гандаль»: фінансавая дапамога ў абмен на вызваленне палітычных вязняў. Лукашэнка абяцае адпушчэнне палітвязняў і запрашае ў даволі расплывістых фармулёўках да публічнага Круглага Стала з грамадзянскай супольнасьцю, у якім маюць браць удзел таксама і прадстаўнікі замежжа.
5. Санкцыі: існуе пагаджэнне пра мэтанакіраванае прымяненне санкцый да кіраўнічага апарата і дзяржаўных прадпрыемстваў, узначаленых прыхільнікамі і

паплечнікамі Лукашэнкі. Мэтазгодна ўвесці забарону на ўезд у Еўразвяз для супрацоўнікаў дзяржаўных структур, адказных за здзяйсненне рэпрэсій над грамадзянамі, якія выступаюць у абарону сваіх правоў, і паслядоўна яе прытрымлівацца. Заходнія інстытуцыі і нацыянальныя ўстановы не маюць намеру выдаваць Беларусі крэдыты да таго часу, пакуль у краіне ёсць палітвязні і не назіраецца працяглай змены сітуацыі з правамі чалавека.

6. Палітычныя і праваабарончыя структуры грамадзянскай супольнасці, якія набылі аўтарытэт і павагу як на нацыянальным, так і на міжнародным узроўні (перш за ўсё, праз праграму Усходняе Партнэрства), былі істотна аслаблены рэпрэсіўнымі мерамі пасля 19-га снежня 2010, а таксама праз доступ урада да інфармацыі пра наяўнасць у недзяржаўных арганізацый банкаўскіх рахункаў у Вільне і Варшаве. Грамадзянская супольнасць, якая актыўна дзейнічае ў сферы правоў чалавека, значна згубіла сваю палітычную дзейздольнасць. Тое ж тычыцца і базісных арганізацый, якія ў апошнія годы прымалі ўдзел у назіранні за выбарамі разам з мясцовымі структурамі.

II. Прапановы канкрэтных мер

Улічваючы цяжкія рамачныя умовы сістэмы ўлады ў Беларусі, актыўная пазіцыя Еўразвяза і дзяржаў-членаў у дачыненні, у першую чаргу, да грамадзянскай супольнасці краіны набывае яшчэ большае значэнне, чым у мінулыя годы. Таму настойліва неабходна назначэнне надзвычайнага ўпаўнаважанага ад Еўразвяза і такіх жа ўпаўнаважаных на нацыянальным узроўні для паглыблення і пашырэння супрацоўніцтва з грамадзянскай супольнасцю Беларусі. Гэта адна з найважнейшых мер, якія павінны быць прыняты для забеспячэння эфектыўнай, кагерентнай і працяглай палітыкі еўрапейскіх інстытуцый і нацыянальных урадаў, а таксама недзяржаўных устаноў Еўропы.

Акрамя таго, неабходна прымаць скаардынаваныя і эфектыўныя меры з мэтай абароны грамадзян Беларусі, якія знаходзяцца за мяжой, супраць злоўжывання ўладай і ўсялякіх маніпуляцый з боку дзяржаўных і кантраляваных дзяржавай устаноў.

У сітуацыі, якая склалася на дадзены момант, існуе настойлівая патрэба да прыняцця вышэй выкладзеных мер, разам з тым яны павінны быць дапоўнены чаргой мер у іншых абласцях, а менавіта:

- скасаванне візавых збораў і ўсталяванне бязвізавага ўезду ў Еўразвяз
- падтрымка Ўсходняга Партнэрства (перш за ўсё, прадастаўленне дадатковых сродкаў для Грамадзянскага Форума)
- масіўнае пашырэнне магчымасцяў навучання і працы для маладых беларусаў
- садзейнічанне мясцовым органам па назіранню за выбарамі (праз актыўнасьць Расейскай Фэдэрацыі на самых вышэйшых узроўнях значна аслаблена пазіцыя БДПЧ – Бюро па дэмакратычных інстытуцыях і правах чалавека)
- падтрымка незалежных СМІ
- правядзенне ў Берліне канферэнцыі, прысвечанай Беларусі, на тэму ідэнтычнасьці Беларусі ў гісторыі, сучаснасьці і будучыні
- публікацыі на тэму «Беларусь і Еўразвяз»
- публікацыі на тэму «Права чалавека ў Беларусі»
- актыўная падтрымка Нямецчынай Еўрапейскага Гуманітарнага Універсітэта – ЕГУ (Вільня/Мінск)

Доктар Ханс-Георг Вік
Старшыня

Штефані Шыфер
Намеснік старшыні

Крыстоф Бэкер
Намеснік старшыні